

คำอธิบายการใช้งาน

1. เอกสารฉบับนี้ผ่านกระบวนการแปลงภาพเป็นอักษรด้วยเทคนิคการรู้จำอักขระด้วยแสง (OCR หรือ Optical Character Recognition)
2. จัดทำขึ้นเพื่อประโยชน์ในการอ่านและการสืบค้น
3. การคัดลอกข้อความเพื่ออ้างอิง (Quotation) ควรตรวจสอบความถูกต้องจากไฟล์ต้นฉบับอีกครั้ง
4. การสะกดคำอาจมีความแตกต่างในแต่ละยุคสมัย
5. การแปลงภาพเป็นอักษรยึดต้นฉบับเป็นหลักไม่มีการแก้ไข

จัดทำโดย

กลุ่มงานพัฒนาทรัพยากรสารสนเทศ

สำนักวิชาการ

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร
ครั้งที่ ๓๗
(สมัยสามัญ)
วันเสาร์ที่ ๒๖ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๕๖๕

ฉบับสำนักงานพิมพ์
ครั้งที่ ๑ ถึง ครั้งที่ ๕๙ (สมัยสามัญ) พ.ศ. ๒๕๖๕

สารบัญ

ครั้งที่ ๓๗/๒๕๗๕

ญัตติของคณะอนุกรรมการร่างรัฐธรรมนูญพิจารณา
ตั้งแต่มาตรา ๒๘ ถึง ๓๙

๔๕๐-๔๘๗

รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร

ครั้งที่ ๓๗/๒๕๗๕

วันเสาร์ที่ ๒๖ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๗๕ (ตอนเช้า)

ณ พระที่นั่งอนันตสมาคม

เริ่มประชุมเวลา ๑๐.๒๕ นาฬิกา

สมาชิกมาประชุม ๖๓ นาย

ประธานสภาฯ กล่าวว่าวันนี้จะได้พิจาราร่างรัฐธรรมนูญต่อจากเมื่อวานนี้ คือตั้งต้นจากมาตรา ๒๘ เป็นต้นไป และเพื่อความสะดวกขอให้เปลี่ยนภาวะเป็นขุมนุมอนุกรรมการเต็มสภาด้วย

มาตรา ๒๘ ประธานอนุกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ กล่าวว่า ความในมาตรา ๒๘ นี้มีว่า “ในที่ประชุมแห่งสภา สมาชิกผู้ใดจะกล่าวถ้อยคำใด ๆ ในทางแสดงข้อความหรือแสดงความเห็นหรือออกเสียงลงคะแนน ท่านว่าเป็นเอกสิทธิอันเด็ดขาด ผู้ใดจะนำไปเป็นเหตุฟ้องร้องว่ากล่าวสมาชิกผู้นั้นในทางใด ๆ มิได้

เอกสิทธินี้คุ้มครองไปถึงผู้พิมพ์และโฆษณารายงานการประชุม โดยคำสั่งของสภาและคุ้มครองไปถึงบุคคลที่สภาเชิญมาแสดงข้อความหรือออกความเห็นในที่ประชุม”

ความในข้อนี้เพื่อให้เข้าใจกว้างขวางจะต้องอ่านถึงมาตรา ๑๔ ด้วย มาตรา ๑๔ นั้นเราบัญญัติไว้ว่า บุคคลย่อมมีเสรีภาพบริบูรณ์

ในส่วนร่างกาย เคหสถาน ทรัพย์สิน การพูด การเขียน ฯลฯ ซึ่งโดยปกติประชาชนทั้งหลายก็มีอิสระภาพอยู่แล้วในการพูด แต่ว่าพูดภายในบทบังคับแห่งกฎหมาย จะไปหมิ่นประมาทกล่าวร้ายรุกรานผู้ใดมิได้ แต่ไว้ในมาตรา ๒๘ นี้ สำหรับในการที่ใครมาพูดในที่ประชุมนี้ สมาชิกจะกล่าวข้อความใดในทางแสดงความเห็นหรือออกเสียงในการลงมติก็ดี ย่อมมีเอกสิทธิเด็ดขาดทีเดียวในการที่จะกล่าว แม้ว่าจะเป็นข้อความหมิ่นประมาทหรือที่กฎหมายบัญญัติว่าเป็นผิดก็ตาม ถ้าหากไปกล่าวข้างนอกแล้วก็มีผิดนั้น หากมากล่าวในที่ประชุมนี้ก็ยังมีเอกสิทธิที่จะกล่าวได้ ทั้งนี้จะเห็นว่าเป็นความอิสระอย่างหนึ่งที่ทำให้แก่สมาชิกของสภา ซึ่งเป็นความประสงค์จะได้ความคิดความเห็นอันแท้จริงในข้อความใดที่ๆ ประชุมปรึกษาพิจารณา อีกอย่างหนึ่งเพียงมานึกได้ว่า เด็กหรือผู้ใหญ่ในที่นี้ในการออกเสียง และความเห็นย่อมมีอิสระเท่ากันหมด เอกสิทธินี้เป็นเรื่องของสมาชิก ยิ่งกว่านั้นถ้ามีผู้ใดซึ่งเป็นผู้ชำนาญหรือบุคคลใดมาแสดงความเห็นในสภานี้ก็ตาม บุคคลนั้น ๆ ก็ย่อมมีเอกสิทธิที่จะกล่าวได้เหมือนกัน อีกข้อหนึ่งคือความในวรรคที่ ๒ บรรทัดแรกที่ว่า เอกสิทธินี้คุ้มครองไปถึงผู้พิมพ์และโฆษณารายงานการประชุมโดยคำสั่งของสภานั้น แปลว่า แม้สมาชิกหรือบุคคลใดที่สภาได้เชิญมากล่าวความเห็นโดยอิสระและไม่มีผู้ใดจะนำไปฟ้องร้องยังศาลได้ก็จริงอยู่ แต่ถ้าหากว่าหนังสือพิมพ์นำไปลงเฉย ๆ นั้น หนังสือพิมพ์ก็ต้องอยู่ภายในบทบังคับแห่งกฎหมาย

ว่าจะผิดเพียงใด ถ้อยคำที่สมาชิกกล่าวหนังสือพิมพ์จะนำไปลงก็ผิดด้วยเหมือนกัน เพราะมีบทกฎหมายบัญญัติไว้ เว้นไว้แต่สภาได้สั่งให้พิมพ์รายงานหรือถ้อยคำโดยตรง เช่นนั้นแล้วผู้พิมพ์ก็อยู่ในความคุ้มครองแห่งบทนี้ด้วยเหมือนกัน

นายจรรยา สืบแสง กล่าวว่าตามที่ประธานอนุกรรมการร่างรัฐธรรมนูญได้แถลงมานั้นทำให้เข้าใจว่าในที่นี้ทุกคนมีสิทธิที่จะพูดอะไรก็ได้โดยไม่ต้องเกรงใจ ไม่ว่าจะเด็กหรือผู้ใหญ่มีความเสมอภาค เมื่อผู้ใดมีความเห็นอย่างไรก็พูดไปตามความเห็นไม่เกรงใจว่าผู้ใหญ่จะโกรธหรือน้อยใจ เพราะว่าความเห็นที่พูดรุนแรงก็เพื่อให้ Convinced ในข้อเสนอ และในมาตรานี้ก็อนุญาตให้พูดได้โดยไม่มีความคิด แต่ถ้าพูดรุนแรงโดยเด็กกระทำบ้างบางครั้งผู้ใหญ่ไม่พอใจ ความจริงนั้นมีใช้ค่า แต่เป็นการพูดสนับสนุนเพื่อเอาชัยชนะให้ได้ ความเห็นเมื่อกล่าวในที่ประชุมจะถือว่าเป็นการด่าคองเป็นไปไม่ได้ เพราะฉะนั้นขอให้เป็นที่เข้าใจเสียว่าถ้าเด็กก็ดีผู้ใหญ่ก็ดีพูดแล้วตามคำอธิบายของประธานอนุกรรมการร่างรัฐธรรมนูญถือว่าเป็นการเสมอภาค ต้องฟังความเห็นที่ดีหรือไม่ ถ้าที่ประชุมลงความเห็นที่ไม่ดีก็เป็นอันต้องเงียบกันไปไม่มีการเสียใจภายหลัง

หลวงประดิษฐมนูธรรม กล่าวว่า ขอแถลงในเรื่องหมิ่นประมาทที่ประธานอนุกรรมการร่างรัฐธรรมนูญกล่าวนั้น เพื่อทำความเข้าใจสำหรับคนภายนอก เพราะอาจจะคิดไปว่าเมื่อมาอยู่ในนี้แล้วก็หมิ่น

ประมาทคนภายนอกได้ ความจริงเชื่อว่าสมาชิกคงได้ตรึตรองใน การที่จะใช้ถ้อยคำซึ่งจะไม่ให้หมิ่นประมาทบุคคลภายนอก เช่นเรา มีการโต้เถียงถึงปัญหา เราก็เชื่อเกียรติยศของสมาชิกว่าจะว่า ไม่หมิ่นประมาทใคร แต่ถ้าหากว่าถ้อยคำใดไม่สมควรประธานก็มีอำนาจที่จะตัดเตือนอย่างแบบปาร์เลียมেন্টที่เคยกระทำมาในต่างประเทศ ความข้อนี้อีกเพื่อไม่ให้คนภายนอกเข้าใจผิดว่าเมื่อเรามาอยู่ในสภาแล้ว เมื่อไม่ชอบใจใครก็นำมาถกโดยอาศัยเอกสิทธิ์นี้

พระยาราชาวงษ์สัน ว่าใครจะขอถือโอกาสกล่าวในที่นี้ และต้องขอโทษเพราะบางที่จะออกไปนอกเหตุการณ์ ตามที่นายจรรยา สืบแสง กล่าวในการที่เรามาเป็นสมาชิคนั้นไม่ได้ก็มีผู้ใหญ่ บรรดาผู้ที่เข้ามาประชุมเป็นผู้ที่ราษฎรได้เลือกตั้งหรือเหตุการณ์ครั้งนี้บังคับเป็นพิเศษ เป็นผู้มียุบยรรลุนิติภาวะ มีความรู้มีวัยที่จะพิจารณาเหตุการณ์ได้ การที่กล่าวต้องกล่าวจากผู้ที่มีความรู้ไม่ใช่จากอายุ เพราะฉะนั้นในข้อที่นายจรรยา สืบแสง สงสัยก็พูดอย่างฐานที่ตัวเป็นเด็กเท่านั้นเองซึ่งขอสนับสนุนด้วยบ้าง ธรรมดาการที่จะทำการอะไรสำเร็จ ความสำคัญอยู่ในความแน่ใจในความเห็นของตัวซึ่งแสดงด้วยบริสุทธิ์ใจ บางคราวต้องย้าคำและยกตัวอย่างประกอบ ซึ่งอาจจะมิได้บ้าง และไม่รู้ว่าการเช่นนั้นอาจจะไปพาดพิงความประพฤติของบุคคลก็อาจเป็นได้ และในการนี้ถ้าแม้ว่าประธานเห็นเป็นค่าเสียตีสีหรือผรุสวาทแล้ว

ก็ห้ามเสียก็ได้ หรือแม้ว่าจะเป็นการออกไปจากจุดก็เช่นเดียวกัน
คือประธานอาจจะขอให้งดออกความเห็นนั้นเสียได้

หลวงประดิษฐมนูธรรม กล่าวว่า ถ้าพูดถึงคนภายนอกแล้ว
ขอเสนอว่าถ้าประเด็นสำคัญไม่เกี่ยวแก่บุคคล ก็ไม่ควรจะออกชื่อ
บุคคลใด ๆ มาเป็นตัวอย่าง นอกจากจะมีการวินิจฉัยเรื่องบุคคล
นั้นโดยฉะเพาะ

พระยานิติศาสตร์ ไพศาลย์ กล่าวว่า เรื่องคนภายนอกหรือ
บุคคลที่ ๓ นี้ ตามที่เข้าใจนั้นหมายความว่าไม่เกี่ยวกับประเด็น
สำคัญที่พิจารณา ถ้าหากว่าจะเกี่ยวกับเรื่องประเด็นสำคัญแล้ว
แม้เราจะพูดถกกันที่สภานี้ก็เชื่อได้ว่า เช่นถ้าหากว่าเสนาบดี หรือ
เจ้าพนักงานกระทรวงใดที่เราแต่งตั้งไปทำเลวไหล เราก็อาจจะนำเข้า
มาพูดจาว่กล่าวกันในที่นี้ได้ อย่างเช่นในบางประเทศที่เคยได้ยิน
มาว่าบุคคลสำคัญขึ้นเสนาบดีคนหนึ่งถูกหาว่าไปนั่งเล่นการพนัน เขา
ก็นำเรื่องนั้นมาถามถึงในปาร์เลียมেন্টได้ จึงเป็นว่าแม้เป็นการเกี่ยว
ด้วยประเด็นแล้วหากจะเอานามของบุคคลมากล่าวก็เห็นจะได้ ทั้งนี้
ก็เพราะว่าเราไม่ต้องการที่จะให้ผู้ที่เราตั้งให้ไปทำการบริหารราชการ
แผ่นดินนั้นไปทำผิดกฎหมายหรือผิดมารยาทอันดั่งงามสมควรแก่ตำแหน่ง
ข้าราชการ

หลวงประดิษฐมนูธรรม กล่าวว่า ตามที่พระยานิติศาสตร์
ไพศาลย์ กล่าวนั้นเป็นปัญหาอันเกี่ยวข้องกับประเด็น ซึ่งจะเอ่ยถึงชื่อ

บุคคลได้ ตามที่ได้แถลงมาแล้ว แต่ว่าถ้าเรื่องใดมิใช่ประเด็นสำคัญ แล้วควรพยายามที่สุดที่จะไม่เอ่ยชื่อให้เขาเสียหาย

ประธานสภา ฯ กล่าวว่า ในมาตรานี้จะมีผู้แก้ไขอย่างใดบ้าง เพราะที่ได้อภิปรายกันมานั้นก็เกี่ยวแต่เฉพาะเรื่องที่จะทำความเข้าใจกันเท่านั้น ยังไม่มีผู้ใดทักท้วงในข้อความ หากว่าไม่ขัดข้องแล้วก็ จะขอลงมติ ไม่มีสมาชิกผู้ใดแสดงความเห็นทักท้วง ประธานสภาฯ จึงขอให้ที่ประชุมรับรองมาตรา ๒๘ ที่ประชุมเห็นชอบด้วย

มาตรา ๒๙ ประธานอนุกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ แถลงว่า ในมาตรา ๒๙ นี้มีความว่า “ในปีหนึ่งท่านให้มีสมัยประชุม สามัญสมัยหนึ่ง การประชุมครั้งแรกต้องกำหนดให้สมาชิกได้มา ประชุมภายในเวลา เก้าสิบวัน นับแต่การเลือกตั้งเสร็จแล้ว การประชุมสามัญประจำปีต่อ ๆ ไปท่านให้สภากำหนด” ซึ่งเห็นไม่มี ปัญหาจะอธิบายเพราะความขัดอยู่แล้ว

หลวงธำรงนาวาสวัสดิ์ กล่าวว่า การพิจารณามาตรานี้ถึงแม้ว่าจะมีมติแต่ต้นว่าจะพิจารณาเป็นมาตรา ๆ ไปก็ดี แต่มาตรานี้มีความหมายเป็นพิเศษ เห็นควรจะรวมพิจารณามาตรา ๓๐ ไปในโอกาสเดียวกันเสียด้วย เพราะมีการกำหนดเวลา และการที่จะกระทำเช่นนี้ แม้จะเป็นการละเมิดมติจริง แต่ก็ได้เคยกระทำไปแล้วในคราวพิจารณามาตรา ๒-๗-๘

ประธานอนุกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ กล่าวว่าในการที่จะรวม
พิจารณาดังว่านั้นไม่ขัดข้อง สำหรับมาตรา ๓๐ นั้นมีความว่า

“สมัยประชุมสามัญ สมัยหนึ่ง ท่านว่ามีเวลากำหนดเก้าสิบวัน แต่
พระมหากษัตริย์จะโปรดเกล้าฯ ให้ขยายเวลาออกไปก็ได้

อนึ่ง ในระหว่างเวลาเก้าสิบวันนั้น จะโปรดเกล้าฯ ให้ปิด
ประชุมก็ได้”

ประธานสภา กล่าวว่า บัดนี้เราจะได้พิจารณารวมกันไปที่เดียว

๒ มาตรา คือ มาตรา ๒๙ และ ๓๐ ดังนี้ใครจะมีความเห็นอย่างไรบ้าง

พระยาศรยุทธเสนีแสดงความเห็นว่า ในสองมาตรานี้ขออภิปราย
รวมกันไปที่เดียวว่า ในการที่จะให้มีการประชุมเพียงสมัยเดียว

และกำหนดเพียงเก้าสิบวันนั้น เห็นว่าน้อยเกินไปหนึ่ง เพราะเหตุ

ว่าในมาตรา ๔๐ มีความสำคัญอยู่ว่าสมาชิกจะไปพูดเวลาอื่น และ

ออกความเห็นไม่ได้ นอกจากจะไต่ถามกรรมการราษฎรในเวลา

ประชุมเท่านั้น ถ้าหากว่ามีพระราชกำหนดหรือเรื่องอันควร

พิจารณามากมาย เวลาที่กำหนดไว้เพียง ๙๐ วันนั้นออกจะน้อยเต็มที

เห็นว่าควรจะเพิ่มขึ้นอีกสมัยหนึ่ง หรือมากกว่าแล้วแต่สภาจะกำหนด

ในมาตรา ๒๙ ส่วนมาตรา ๓๐ นั้นขอเปลี่ยน ๙๐ คน เป็น ๑๒๐ วัน

ประธานอนุกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ กล่าวว่าที่เรากำหนด

เวลาดังมาตรา ๒๙ และ ๓๐ นั้น เรากำหนดตามรัฐธรรมนูญของญี่ปุ่น

เขากำหนดไว้ปีละครั้งสำหรับการประชุมสามัญ ถ้าหากจะมีพิเศษ

เขาก็เรียกประชุมวิสามัญ ซึ่งเรามีอยู่อีกมาตราหนึ่งที่บัญญัติว่าให้มีการเรียกประชุมวิสามัญได้ และมีอีกมาตราหนึ่งที่ว่าเมื่อการงานยังไม่เสร็จเราจะขยายเวลาออกไปได้ แต่ในระหว่าง ๙๐ วันนี้พระมหากษัตริย์จะให้ปิดประชุมเสียก็ได้ เพราะถ้าหากว่าเราไม่มีงานทำ จะเรียกประชุมแล้วมานั่งดูตากันนั้นไม่ได้ประโยชน์อะไร จึงมีข้อไขว่ให้ปิดก็ได้ แต่ถ้าหากว่างานยังไม่แล้วเราก็กขอให้พระมหากษัตริย์ขยายเวลาออกไปได้เช่นเดียวกัน หรือหากว่าการเสร็จแล้วเมื่อมีงานใดพิเศษสำคัญที่เรียกประชุมวิสามัญได้ เพราะฉะนั้นเห็นว่าที่กำหนดไว้นี้ไม่เป็นการจำกัดตายตัวประการใดเลย

พระยาศรยุทธเสนี กล่าวว่า ตามที่ประธานอนุกรรมการร่างรัฐธรรมนูญพุดนั้นก็จริงอยู่ แต่ว่าการปิดและการขยายนั้นจะต้องทำเป็นพิธี หากว่าเรากำหนดไว้เสียเองก็จะเป็นการสะดวกและจะดีกว่าที่กำหนดเวลาไว้น้อยและก็ขยายกันได้ในที่ประชุม ไม่ต้องถึงพระเจ้าอยู่หัวมิฉะนั้นหากว่าโปรดเกล้า ๆ ให้ขยายแล้วเราก็กต้องทำเป็นพิธี

พระยาราชวังสัน กล่าวว่า ที่เรากำหนดเวลา ๙๐ วันนั้น เราก็ได้คิดถึงเหตุการณ์ต่าง ๆ ในประเทศเรา เดิมคิดจะเอาในเทศกาลเข้าพรรษา ครั้นแล้วก็ได้มาคิดถึงฤดูกาลที่มีงานมากงานน้อย และในเวลา ๙๐ วันนี้ได้คิดไว้ในเดือน มกราคม กุมภาพันธ์ และ มีนาคม ซึ่งหมดงานในนาเป็นส่วนมาก หรือถึงราษฎรจะหว่านเข้าแล้วเตรียมการอะไรอันเป็นงานในนาก็คงจะเสร็จ เราจึงกำหนดเพียง ๙๐ วัน

อีกประการหนึ่งพีชผลโดยมากมักจะมีอายุ ๕๐ วัน ซึ่งเป็นเหตุการณ์พอจะไปได้ ในการที่จะทำการปิดหรือเปิดประชุมนั้นมิใช่เราทำได้ตามชอบใจ เพราะเหตุว่าเป็นการบริหารที่เกี่ยวกับคนภายนอกด้วย เช่น สิทธิในการที่จะฟ้องร้องในโรงศาล ต้องกำหนดแน่นอนว่าวันนั้นวันนี่ซึ่งเป็นนิติกรรม (Legal act) คือเป็นกรรมในการบริหาร ซึ่งเรื่องนี้อนุกรรมการได้พิจารณาและคิดโดยรอบคอบแล้ว

หลวงธำรงนาวาสวัสดิ์ กล่าวว่า ในการที่จะกล่าวต่อไปนี้ได้ อาศัยความเห็นของนักเขียนบางคนประกอบการพิจารณาของตนเอง ด้วย คือว่าสำหรับข้อความในมาตรา ๒๙ - ๓๐-๓๒ และ ๓๓ นั้นเป็นข้อความโยงถึงกัน ซึ่งถ้าเราแก้ไขมาตราหนึ่งมาตราใดแล้วจะต้องแก้ไขมาตราอื่นด้วย ว่าตามหลักการ คณะกรรมการราษฎรอยู่ในความควบคุมของสภา เพราะว่สภานั้นมีสมาชิกซึ่งเป็นผู้แทนของปวงชนชาวสยาม ก็เมื่อเรากำหนดให้มีประชุมเพียงสมัยเดียวตั้งในมาตรา ๒๗ และมีกำหนดเพียง ๕๐ วันตั้งในมาตรา ๓๐ เห็นว่าไม่เป็นการเพียงพอ ที่ว่าไม่มีเพียงพอนี้ก็เนื่องด้วยได้พิจารณาถึงเหตุการณ์ ถึงแม้จะไม่มีตัวอย่างก็ดี และเท่าที่เราได้เปลี่ยนแปลงและประชุมมาแล้วก็ดี เห็นว่ายังเป็นประเทศที่ยังใหม่ มีกิจการงานที่จะต้องทำอีกเป็นอันมาก และถึงแม้จะมีในมาตราอื่นว่าขยายเวลาไปได้อีกก็ดียังมีความเห็นตามที่พระยาศรยุทธเสนีว่าจะเป็นการเอิกเริก ยิ่งกว่านี้ในมาตรา ๓๒ - ๓๓ ถ้าอ่านดูตามตัวอักษรแล้ว การที่สมาชิกจะร้องขอให้มีการประชุม ลอย ๆ ตั้งในมาตรา ๓๓ นั่นคือ ขอให้ประธานนำความกราบบังคมทูล

พระกรุณาขึ้นไป ส่วนในมาตรา ๓๒ ว่า พระมหากษัตริย์จะทรงเรียกประชุมก็ย่อมได้ ซึ่งหมายความว่า จะเรียกประชุมหรือไม่เรียกก็ได้ นอกจากนี้ยังมีมาตรา ๕๗ บังคับอยู่อีกว่า ในการที่พระมหากษัตริย์จะกระทำได้ ๆ กรรมการราษฎรต้องลงนามรับพระบรมราชโองการเมื่อเช่นนี้ ถึงแม้ว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะทรงเห็นชอบด้วยว่าควรมีประชุมวิสามัญ หากแต่ว่าคณะกรรมการราษฎรไม่ลงนามเห็นด้วยก็ไม่ได้ผลตามกฎหมาย และการที่คณะกรรมการราษฎรไม่กระทำเช่นนั้นก็จะขัดกับสภาซึ่งเป็นผู้มีหน้าที่บังคับควบคุม (Control) เห็นว่ารัฐธรรมนูญนี้จะใช้ให้ถาวร สมควรจะมีเครื่องผูกมัดคณะกรรมการราษฎรเพื่อให้สมกับรัฐธรรมนูญ จริง ๆ และวิธีที่จะกระทำได้นั้นมีอยู่ ๓ อย่าง คือ วิธีหนึ่งในมาตรา ๒๙ เราอาจจะเพิ่มว่า “ในปีหนึ่งทำให้มีสมัยประชุมสามัญสมัยหนึ่ง หรือมากกว่านั้นแล้วแต่สภาจะกำหนด” ถ้าแก้เช่นนี้แล้วในมาตรา ๓๐ ก็ไม่จำเป็น ส่วนมาตรา ๓๒-๓๓ จะเอาไว้คงเดิมก็ได้ หรือว่าถ้าไม่แก้มาตรา ๒๙ จะแก้มาตรา ๓๓ ก็ได้ว่า “เมื่อสมาชิกไม่น้อยกว่า ๑ ใน ๓ เห็นเป็นการจำเป็นเพื่อประโยชน์แห่งรัฐ จะร้องขอให้มีการประชุมสภา หรือพระเจ้าอยู่หัวก็ตาม จะต้องเรียกประชุม” ซึ่งในรัฐธรรมนูญชั่วคราวก็มีตั้งว่านี้ และถ้าในมาตรา ๓๓ ในมาตรา ๒๙ ก็ไม่จำเป็น นอกจากนี้ก็มีทำได้ในมาตรา ๓๐ คือ เพิ่มกำหนด ๙๐ วันเป็น ๑๘๐ วันหรือสุดแล้วแต่จะเหมาะ แต่ทว่าวิธีนี้ไม่สู้จะเหมาะ เพราะเหตุว่าในการที่จะประชุมระหว่าง ๙๐ วันนั้น เราควรจะให้ให้มี interval ไว้บ้าง

พระยาราชวังสัน กล่าวว่าในเรื่องนี้อนุกรรมการได้พิจารณาโดยละเอียดแล้ว ถึงประโยชน์ของผู้ที่จะมาประชุมด้วย เราต้องคิดว่าผู้ที่จะมาเป็นสมาชิกนั้น ไม่ใช่นั่งกินเงินเดือน แต่เป็นผู้ที่มีงานการส่วนตัว เช่นเป็นพ่อค้าหรือทนายความเป็นต้น และมีใช้ว่าจะอยู่แต่ในกรุงเทพฯ เพราะเมื่อเราใช้รัฐธรรมนูญนี้แล้วก็มีสมาชิกซึ่งเป็นผู้แทนมาจากหัวบ้านหัวเมืองไกลด้วย ซึ่งการไปมามากลำบาก เพื่อความสะดวกดังกล่าวแล้วเราจึงได้กำหนดเอาไว้ ๙๐ วัน ส่วนการที่จะเรียกประชุมวิสามัญนั้น หมายความว่ามิใช่การเล็กน้อย คือเพื่อปรึกษาการใหญ่โต เช่นมีสงคราม หรือทำสัญญากู้เงินอันเป็นสัญญาผูกมัด หรือว่าสัญญาอื่นที่ผูกมัดให้กระทำ ส่วนสัญญาเล็ก ๆ น้อย ๆ ก็ให้รัฐบาลทำไปก่อนแล้วขอรับอนุมัติทีหลัง การประชุมวิสามัญจะใหญ่มาก เมื่อเช่นนี้แล้วจะต้องคิดถึงประโยชน์ของคนหมู่มาก เพราะว่าผู้แทนนี้อาจจะมีถึง ๒๐๐-๓๐๐ คน เมื่อให้เขาเข้ามานานเกินไปก็จะเป็นการเดือดร้อน เพราะทุกคนมักจะหาประโยชน์ส่วนตัว เมื่อเข้ามาอยู่เช่นนี้แล้วประโยชน์อันพึงได้ก็จะเสียไป ที่นี้ว่าถึงการควบคุม ในการก็จะพิจารณากฎหมายหรือเหตุการณ์อันใดที่รัฐบาลได้กระทำไป ก็อาจจะตั้งกรรมการขึ้นชุดหนึ่งสำหรับ พิจารณาได้แล้ว นำเสนออีกต่อหนึ่ง เพราะทุก ๆ คนจะมามัวแต่นั่งอ่านกฎหมายนั้นอยู่ว่าแต่ ๓ เดือนเลย แม้ ๓ ปีก็เชื่อว่าจะทำไปไม่ได้ และในการที่จะตั้งกรรมการนี้ถ้ามีหลายปาร์ตี้ ก็เลือกเอาปาร์ตี้โน่นบ้าง นี่บ้าง มา

รวมกันพิจารณาได้ ครั้นถึงเวลา เวลาไว้ตออาจจะมาเพียง ๔๐ คนนอก
 นั้นไม่มากก็ได้ เพราะต่างก็รู้อยู่แล้วว่าจะไว้ตออะไร นี่เป็นเทคนิค
 ของปาร์เลียมেন্ট และในระหว่างนั้นเองจะมีการไต่ถามอันเกี่ยวแก่
 ปัญหาต่าง ๆ ว่าทำไมสิ่งนั้นไม่ทำอย่างนี้ ทำไมอย่างนี้ไม่ทำอย่างนั้น
 หรือว่าทำไมจึงทำอย่างนี้ ฯลฯ นอกจากนี้ก็อาจจะไต่ถามถึงตัว
 บุคคลว่าทำไมเสนาบดีคนนั้นนั่งเฉย ๆ หรือว่าทำอย่างโน้นอย่างนี้ได้
 เหมือนกัน ซึ่งนอกจากคณะกรรมการราษฎร เพราะฉะนั้นถ้าได้
 รวบรวม และผู้ที่มีความรู้ มาประชุมกันเช่นนี้ งานก็จะไม่ช้านัก และสิ่ง
 ที่ขึ้นอยู่กับอีกอันหนึ่งก็คือ เรื่องการงบประมาณซึ่งจะได้อธิบายภายหลัง
 เช่นนี้จะเห็นว่าอนุกรรมการได้พิจารณาโดยรอบคอบแล้ว

หลวงธำรงนาวาสวัสดิ์ กล่าวว่าสรุปความที่พระยาราชาวงษ์สัน
 กล่าวมาแล้ว เห็นว่าไม่น่าจะวิตกประการใด เพราะเหตุว่าวิธีใน
 การกระทำเช่นนี้เป็นแต่เพียงที่เราสงวนอำนาจให้กระทำได้ แต่ที่เรา
 จะใช้อำนาจนั้น โดยไม่ให้เดือดร้อนก็ได้ ในมาตรา ๓๓ ที่ว่าถ้า
 สมาชิกมีจำนวนไม่น้อยกว่า ๑ ใน ๓ จะเสนอให้เรียกประชุมนั้น ก็
 โดยแน่นอนใจแล้วว่า ด้วยความจำเป็นและประโยชน์แห่งรัฐ ส่วน
 ในมาตรา ๒๙ ก็ควรกำหนดให้มากกว่าสมัยหนึ่งเพื่อสภาจะได้สงวน
 อำนาจนั้นไว้กำหนดโดยมิให้เป็นการเอิกเริก ฉะเพาะข้อที่ว่าจะเป็น
 การลำบากแก่สมาชิกด้วย เวลาและผลประโยชน์นั้น เห็นว่าไม่สำคัญ

เพราะว่ากิจการที่สภากระทำนั้นเพื่อชาติประเทศ และสมาชิกที่จะเข้ามา ก็ได้บัญญัติแล้วว่า จะยอมเสียสละและกระทำการโดยซื่อสัตย์ สุจริต ฉะนั้นจะมัววิตกว่าเสียเวลา เสียเงินทองนั้นเห็นจะเป็นไปไม่ได้ อีกประการหนึ่งถ้าหากว่าสภาจะวินิจฉัยกิจการอื่นนอกจาก สมัยปกติแล้ว เราจะไม่ให้เงินเดือนก็ได้

พระยาราชวังสัน กล่าวว่าการที่จะเลื่อนวันหรืออะไรนั้นไม่เป็นของสำคัญ แต่ก่อนที่จะวิตไคร้จะขอเสนอให้คิดถึงนิสัยคน ด้วย เพราะถ้ากำหนดวันไว้นานอาจจะนึกว่าไม่เป็นไร เวลายังมีพอ และบางทีก็อาจจะไม่มีอะไรทำมานั่งเฉย ๆ ฉะนั้นจึงเห็นควร จะจำกัดวงเป็นการตอกตะปูไว้ เพื่อว่าเมื่อมีเวลาน้อยต่างคนก็ต่าง จะหมักหมมช่วยกันทำงานจริง ๆ แต่ว่าเมื่อจำเป็นจริงแล้วจึงค่อย เลื่อนออกไป มิฉะนั้นจะเสียประโยชน์ของประเทศและประชาชนด้วย

พระยาศรยุทธเสนี กล่าวว่าตามที่พระยาราชวังสันกล่าวถึง นิสัยคนนั้นก็ เป็นความจริง แต่ที่พูดกันนั้นพูดถึงว่า สภากับคณะกรรม การราษฎรทำงานกันกลมเกลียวเสมอ แต่ถ้ามีขัดกันบ้าง วันที่จะ กำหนดไว้ ๙๐ นั้นไม่พอ ควรขยายให้กว้าง ส่วนการที่จะปิดเปิด อย่างใดนั้นสภาจะทำเองก็ได้ จึงขอให้สมาชิกระลึกถึงข้อนี้ไว้ด้วย

นายดิเรก ชัยนาม กล่าวว่าขอรับรองความเห็นหลวงธำรง ๆ ส่วนในข้อที่พระยาราชวังสันวิตกว่าสมาชิกหรือประชาชนที่ได้รับเลือก ตั้งขึ้นมานั้นจะขาดประโยชน์และเสียเวลานั้น ในข้อนี้ตามธรรมดาใน

รัฐธรรมนูญบัญญัติว่าประชุมสมัยหนึ่งนั้นแล้วแต่สภาจะกำหนด ที่ให้เป็นการแน่นอนแล้วจะต้องมีข้อบังคับเลือกผู้แทนอีก ซึ่งผู้นั้นย่อมยอมเสียสละทุกอย่างเพื่อประโยชน์ของชาติ และเมื่อมานั่งที่ประชุมแล้วจะมัวนึกถึงประโยชน์อะไรมิได้ จึงขอวิงวอนให้สมาชิก คิดถึงความข้อนี้

หลวงประดิษฐมนูธรรม กล่าวว่าในการที่จะพูดต่อไปนี้ ก็เนื่องจากรู้สึกว่ามีคดีและประเด็นที่เกิดขึ้นใหม่มาสภิต มิใช่ว่าอนุกรรมการของรัฐธรรมนูญจะมีความเห็นขัดกันมิได้ เพราะฉะนั้นเมื่อมีอะไรมาสภิตขึ้นใหม่ก็อยากจะพูด ความจริงเราก็ได้ตกลงกันและกันได้มีข้อขัดข้องคัดค้านอะไรในเรื่องสมัยประชุม และที่กำหนดไว้ ๙๐ วันนั้นก็ตกลงกันมา แต่ที่หลวงธำรงฯ ได้กล่าวขึ้นมาที่รู้สึกว่ามีประเด็นเกิดขึ้นใหม่ จึงอยากจะขอพูดคือว่าที่หลวงธำรงฯ จะขยายความในมาตรา ๒๙ ว่าให้มีประชุมสามัญสมัยหนึ่งหรือหลายสมัยแล้วแต่สภาจะกำหนดนั้น ข้อความนี้เห็นว่าสมควรจะแก้เหมือนกัน เพราะถ้ามีไว้เช่นนี้ก็จะได้กล่าวได้ว่ากฎหมายเรามีความลุ่มลุ่มไม่กระด้าง ส่วนการที่จะกำหนดนั้นถ้าเห็นว่าปีไหนมีงานน้อยจะกำหนดสมัยเดียว หรือถ้าปีไหนมีงานมากจะขยายออกเป็น ๒ สมัยก็ได้ ส่วนระยะเวลาของสมัยหนึ่ง ๆ มีเวลา ๙๐ วันนั้น เห็นว่าพอเหมาะแล้วไม่ควรเปลี่ยนแปลง และขอสนับสนุนในข้อที่หลวงธำรงฯ เห็น

ว่าควรแก้มาตรา ๒๙ เป็นว่า “ในปีหนึ่งท่านให้มีสมัยประชุมสามัญ สมัยหนึ่งหรือหลายสมัยแล้วแต่สภาจะลงมติ”

พระยาศรวิสารวาจา รับรองคำเสนอของหลวงประดิษฐ์ ฯ และกล่าวว่าเมื่อได้มาคิดเห็นว่าจะกำหนดให้อำนาจแก่สภาที่จะกำหนด เป็นสมัยเดียวหรือสอง นั้นควรอยู่แล้ว เพราะเราเพิ่งได้เริ่มต้นใน ทางปกครองโดยรัฐธรรมนูญ ควรกำหนดในทางที่กว้างไว้ ถ้า ต่อไปสมัยเดียวไม่พอสภาก็ขยายเป็นสองสมัยก็ได้ ด้วยประการ ดังกล่าวแล้วนี้ จึงขอสนับสนุนในการที่จะขยายสมัยประชุมสามัญให้ เป็นหลายสมัยก็ได้

พระยาศรยุทธเสนี กล่าวว่าเพื่อรวบรัดเวลาให้สั้น ถ้าหาก ว่าในมาตรา ๒๙ ขอแก้เป็นดังที่พระยาศรวิสาร ฯ สนับสนุนนั้นแล้ว ก็ ขอถอนญัตติเดิมที่เสนอไว้

นายจรูญ ฅนบางช้าง กล่าวว่าข้าพเจ้าเองเป็นราษฎรแท้มิได้ รับราชการประจำ ในการที่พระยาราชวังสันวิตกว่าเราเป็นราษฎรจะ ลำบากในการมาประชุมในเมื่อมีประชุมมากครั้ง โดยว่าจะเสีย ประโยชน์และเวลาส่วนตัวนั้น เข้าใจว่าบรรดาผู้ที่ยอมเสียสละแล้ว เพื่อความเจริญของชาติคงไม่รังเกียจเลย เป็นความจริงว่าในต่าง ประเทศโดยมากเขามีสมัยเดียวเพียง ๙๐ วัน ส่วนเรานั้นอาจจะผิด กับเขา เพราะว่าเพิ่งได้เปลี่ยนประเพณีใหม่ คือเพิ่งเริ่มต้น เพราะ ฉะนั้นไม่ต้องสงสัยว่าจะต้องมีการงานทำมาก ที่จะไปตามอย่างประเทศ ที่เขาทำเรียบร้อยมาแล้วไม่ได้โดยที่เราเพิ่งเริ่มสร้างบ้านบ้านเมืองขึ้น เหตุ

ฉะนั้นเราควรขยายเวลาให้มากกว่า ๙๐ วัน แล้วพักผ่อนเลื่อนไป
สมัยอื่นเพื่อให้เวลาสมาชิกได้ท่องเที่ยวไปในที่ต่าง ๆ เพื่อทราบกิจการ
เป็นไปและมาปรึกษาหารือกัน จึงเห็นว่าจะเพิ่มเวลาเป็น ๑๘๐ วัน
นั้นเหมาะและในการที่จะให้มีมากกว่าสมัยหนึ่งนั้นก็เห็นสมควร แต่
ทั้งนี้สุดแท้แต่ที่ประชุมจะพิจารณา

พระยานิติศาสตร์ โปศาลัย กล่าวว่า ในข้อที่ว่าในปีหนึ่งจะให้
มีสมัยประชุมสามัญสมัยหนึ่งหรือหลายสมัยตามแต่สภาจะกำหนดนั้น
สงสัยเพราะถ้าอ่านตามความในมาตรา ๓๐-๓๑-๓๒ และ ๓๓ นั้นแล้ว
จะเห็นได้ว่าเป็น Executive act จึงได้ใช้คำว่า “โปรดเกล้าฯ” ถ้า
หากว่าจะแก้ไขโดยยกอำนาจให้แก่สภา แล้วเกรงว่าจะขัดกับความใน
มาตรา ๓๐-๓๑-๓๒ และ ๓๓ ซึ่งการกำหนดนี้เป็นการบริหาร ซึ่งยก
ถวายให้แก่พระมหากษัตริย์ ฉะนั้นจึงสงสัยว่าปัญหาที่จะขยายเวลา
ประชุมให้มากกว่าสมัย ๑ เช่นนี้ควรยกให้แก่สภาหรือพระมหากษัตริย์
ผู้เป็น Chief Executive

พระยาตรีวิสารวาจา กล่าวว่า ตามที่แก้ไขในมาตรา ๒๙ นั้นก็มี
ความหมายเพียงว่า สภาจะกำหนดว่าจะมีสมัยเดียวหรือหลายสมัย
ส่วนสมัยหนึ่งเรากำหนดไว้เป็น ๙๐ วัน ส่วนกำหนดเปิดนั้นสุดแล้ว
แต่กษัตริย์จะเรียก จึงเห็นว่าไม่ขัดกัน เพราะเป็นแต่เพียงว่าให้

สภาวินิจฉัยว่าจะให้มีสมัยเดียวหรือสอง ส่วนการที่จะเรียกประชุม
นั้นก็คำสั่งของกษัตริย์

พระยานิติศาสตร์ ไพศาลย์ กล่าวว่า ในมาตรา ๓๐ มีว่าพระ
มหากษัตริย์จะโปรดเกล้าฯ ให้ขยายเวลาออกไปก็ได้ หรือจะปิดสมัย
ประชุมก็ได้ แต่ส่วนในมาตรา ๒๙ จะแก้ไขใหม่ว่าสภาเป็นผู้กำหนด
ในเรื่องที่จะให้มีสมัยประชุมสมัยเดียวหรือให้มีมากกว่าสมัย ๑ ดังนี้
เห็นว่าตามหลักน่าจะขัดกัน จะปิดสมัยประชุมหรือขยายเวลาประชุม
ควรให้อำนาจแก่สภาหรือถวายให้ในหลวงแต่ฝ่ายใดฝ่ายเดียว การ
จึงจะ uniform ลงรูปกัน

พระยาราชาวงษ์สัน ตอบว่า ตามที่พระยานิติศาสตร์ ฯ กล่าวนั้น
ตามหลักเก่า วิธีที่จะตกลงขยายหรือไม่นั้นสภาตอบตกลงกันอยู่เอง
แต่ในการใช้นั้นเป็นนิติกรรม จึงต้องเขียนว่าพระมหากษัตริย์โปรด
เกล้าฯ ส่วนการที่จะขยายหรือไม่นั้น ถ้าเรารู้ว่ามีงานมากเราก็
ขอขึ้นไป เห็นว่าไม่เป็นการขัดกัน ส่วนในข้อที่สมาชิกบางท่าน
กล่าวว่าบรรดาผู้ที่จะเข้ามาในที่นี้ย่อมยอมเสียสละแล้วนั้นก็จริงอยู่ แต่
ถ้าสมมติว่า นายก.เป็นทนายความรับว่าความไว้เงินทั้งหมดนั้นบาท หาก
ว่าถูกเรียกเข้าประชุมในระหว่างว่าความเช่นนั้นแล้วจะรู้สึกอย่างไร
และเชื่อแน่ว่าคงจะต้องเดือดร้อน อีกประการหนึ่งคนที่จะมาเป็น
สมาชิกโดยราษฎรเลือกตั้งนั้นก็ต้องเป็นผู้ที่มีชื่อเสียงดี มิเช่นนั้น
ราษฎรก็คงไม่เลือกตั้งมา และเขาต้องเห็นว่าเป็นคนจะทำงานได้จริง

รู้จักกฎหมายดี ฉะนั้นจึงได้เสนอไว้ให้คิด หากว่าถึงคราวจริง
แล้วจะเดือดร้อน

นายหวน ทองประเสริฐ ถามว่า ในการที่พระมหากษัตริย์
จะขยายเวลาออกเช่นนี้เป็นคำแนะนำของสภาหรือของคณะกรรมการ
ราษฎร

หลวงประดิษฐมนูธรรม ตอบว่า ตามวิธีการแล้วต้องเป็นคณะ
กรรมการราษฎร กล่าวคือในมาตรา ๕๗ มีว่าในเวลาพระมหากษัตริย์
ลงพระบรมนามาภิไธย ต้องมีกรรมการราษฎรคนหนึ่งลงนามรับสนอง
พระบรมราชโองการ ส่วนที่ว่าใครจะเห็นสมควรและแนะนำให้
ขยายนั้น อาจจะเป็น

(๑) สภา เพราะเห็นว่าเห็นสมควรที่จะแจ้งไปยังคณะกรรมการ
ราษฎรตามหน้าที่แห่งการบริหารเพื่อให้เป็นผู้รับสนองพระบรมราช
โองการ หรือ (๒) ทางคณะกรรมการราษฎร กล่าวคือว่า เมื่อ
คณะกรรมการราษฎรมีราชการด่วนหรือเรื่องลับอันสมควรจะนำเข้า
เสนอสภา ทางคณะกรรมการราษฎรก็กราบบังคมทูลให้ขยายเวลา
ไปได้เหมือนกัน แล้วนำมาแจ้งให้สภาทราบ ซึ่งเป็นวิธีที่ทำได้ ๒ อย่าง

ประธานอนุกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ กล่าวว่า ถ้าแม่ที่ประชุม
ตกลงให้แก้มาตรา ๒๙ ตามที่พิจารณากันมาแล้วนั้น เห็นว่าความใน
ตอนท้ายที่ว่า “การประชุมสามัญประจำปีต่อไป ท่านให้สภากำหนด”
นั้นออกเสียก็ได้ เพราะความข้างบนคงคลุมถึงแล้ว

นายเนตร ฟูนิวิวัฒน์ กล่าวว่าในมาตรา ๓๐ นั้น บรรทัดแรก
หลังคำว่าสมัยหนึ่ง มีสมาชิกได้ขอให้เติม “ๆ” ฉะนั้นขอให้แก้ไขด้วย
ที่ประชุมเห็นชอบด้วย

หลวงอรรถสารประสิทธิ์ ถามว่า ถ้าหากว่าจะตัดข้อความตั้งที่
ประธานอนุกรรมการร่างรัฐธรรมนูญออกแล้ว ในปีต่อ ๆ ไป ใคร
จะเป็นผู้กำหนดประชุม

ประธานอนุกรรมการร่างรัฐธรรมนูญตอบว่า สภา เพราะ
ความในตอนที่ขอแก้ไขแล้วนั้นคงจะกินถึง

พระยาราชาวงษ์สัน กล่าวว่า เนื่องจากในมาตรานี้มีข้อทักท้วง
กันมาก เพื่อให้งานรวบรัดขึ้น ขอให้สภาดูการพิจารณาไว้สัก
๑๐ นาที เพื่อขอให้อนุกรรมการและผู้ที่เกี่ยวข้องจะแก้ไขได้มีโอกาส
ปรึกษากันแล้วค่อยพิจารณา

ประธานสภา อนุมัติ

หยุดพักเพื่ออนุกรรมการพิจารณา ๑๐ นาที

เมื่ออนุกรรมการพิจารณากันแล้ว ประธานสภาได้เรียกประชุม

ประธานอนุกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ กล่าวว่า เมื่ออนุ
กรรมการและสมาชิกบางคนได้หารือกันแล้ว ในมาตรา ๒๙ นี้เป็น
ตกลงกันให้อ่านดังนี้

“ในปีหนึ่งท่านให้มีสมัยประชุมสามัญสมัยหนึ่ง หรือหลาย
สมัยแล้วแต่สภาจะกำหนด การประชุมครั้งแรกต้องกำหนดให้สมาชิก

ได้มาประชุมภายในเวลาเก้าสิบวัน นับแต่การเลือกตั้งเสร็จแล้ว วัน
เริ่มสมัยประชุมสามัญประจำปี ท่านให้สภากำหนด”

นายจรรยา ฌ บางช้าง เสนอว่า เนื่องจากเรามีการงานที่จะต้อง
ทำอีกมาก ควรจะให้บันทึกไว้ในรายงานว่าภายใน ๔ ปีแรกนี้ขอให้
เป็นที่ตกลงว่าจะมีการประชุมปีละ ๒ สมัย

หลวงธำรงนาวาสวัสดิ์ กล่าวว ตามที่ นายจรรยา ฌ บางช้าง
เสนอนั้น เห็นว่าไม่สมควรอย่างยิ่ง เพราะเหตุที่เราจะไปรู้เหตุการณ์
ในอนาคตได้อย่างไร ถ้าหากว่ามีเหตุการณ์ต้องเป็นไปอย่างอื่น ข้อ
ความที่จดไว้ก็จะเป็นหมันไป

พระยาราชาวงษ์สัน กล่าวว ต้องขอโทษที่จะกล่าวความต่อไปนี้
คือว่าที่นายจรรยา ฌ บางช้าง เสนอมานั้นเป็นปัญหานอกประเด็น ไม่
ควรรับพิจารณา หรือว่าเอาไว้พูดกันเวลาอื่น

นายจรรยา สืบแสง ถามว การกำหนดสมัยประชุมที่สองนั้นจะ
กำหนดไว้ก่อนหรือว่ากำหนดเมื่อจวนจะหมดสมัยที่หนึ่ง

ประธานอนุกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ ตอบว แล้วแต่สภา

ประธานสภา ฯ กล่าววเมื่อไม่มีผู้ใดอภิปรายอีกแล้ว ขอให้
ที่ประชุมนี้ลงความเห็นวร่างในมาตรา ๒๙ ตามที่ประธานอนุกรรมการ
ร่างรัฐธรรมนูญเสนอขอแก้ไขมาใหม่ อีกทั้งมาตรา ๓๐ ที่ขอให้
รวมพิจารณาด้วยกัน และได้เติม “๑” ลงไปแล้วนั้นจะใช้ได้หรือ

ยัง สมาชิกทั้งหมดมีความเห็นชอบว่าใช้ได้ เป็นอันว่าที่ประชุม
สภารับรองความในมาตรา ๒๙ และ ๓๐ ดังที่พิจารณาแก้ไขกันมาแล้ว

มาตรา ๓๑ ประธานอนุกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ เสนอความ
ในมาตรา ๓๑ ว่า “พระมหากษัตริย์ทรงเรียกประชุมสภาผู้แทนราษฎร
ตามสมัยประชุม และทรงเปิดและปิดประชุม

พิธีเปิดประชุมจะทรงพระกรุณาเสด็จพระราชดำเนินมาหรือจะ
โปรดเกล้าฯ ให้ประธานคณะกรรมการราษฎรกระทำพิธีแทนพระองค์
ก็ได้”

และกล่าวต่อไปว่าขอตัดคำว่า “และ” คำที่สองในบรรทัด

ที่ ๒ ออก อ่านว่า “และทรงเปิดปิดประชุม”

พระยาศรยุทธเสนี กล่าวว่า ความในบรรทัดที่ ๔ แห่งมาตรานี้
คือคำว่า ประธานคณะกรรมการราษฎร นั้น ขอแก้ไขเป็น ประธานสภา
ผู้แทนราษฎร เพราะเป็นผู้มีอาวุโสกว่าสมาชิกทั้งหลาย

พระยาศรีวิสารวาจา กล่าวว่า การกระทำการเปิดประชุมนั้น
เป็นส่วนหนึ่งแห่งอำนาจการบริหาร ถ้าพูดถึงอาวุโสแล้ว ตามระเบียบ
ในประเทศอังกฤษ ประธานคณะเสนาบดี (เทียบประธานคณะ
กรรมการราษฎร) มาก่อน ส่วน Speaker (เทียบประธานสภาผู้แทน
ราษฎร) มาทีหลัง แท้จริงเป็นการบริหาร ซึ่งประธานของสภาไม่มี
หน้าที่ด้วย

พระยาศรยุทธเสณี กล่าวว่าถ้าจะคิดถึงบุคคลที่สูงขึ้นไปกว่านี้ สักหน่อยแล้ว ในบางสมัยบางรัชกาลมีรัชชทายาท ฉะนั้นก็น่าจะมีไว้ด้วยในมาตรานี้

พระยาศรีวิสารวาจา ตอบว่า ต้องเป็นรัชชทายาทที่บรรลุนิติภาวะแล้ว

หลวงประดิษฐมนูธรรม กล่าวว่าเจ้านายจะเชิญมานั้นควรจำกัดเฉพาะในหลวงและรัชชทายาท

ประธานอนุกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ รับรอง และกล่าวว่า ในวรรค ๒ ให้เติมความว่า “รัชชทายาทที่บรรลุนิติภาวะแล้ว หรือ” ลงข้างหลังคำ “โปรดเกล้า ฯ ให้”

ประธานสภา ฯ กล่าวว่า ในมาตรา ๓๑ ตามตกลงแก้ไขที่ใหม่เป็นดังนี้ พระมหากษัตริย์ทรงเรียกประชุมสภาผู้แทนราษฎรตามสมัยประชุม และทรงเปิดปิดประชุม

พิธีเปิดประชุม จงทรงพระกรุณาเสด็จพระราชดำเนินมาหรือจะโปรดเกล้า ฯ ให้รัชชทายาทที่บรรลุนิติภาวะแล้วหรือประธานคณะกรรมการราษฎรกระทำพิธีแทนพระองค์ก็ได้” ฉะนั้นถ้าสมาชิกไม่ทักท้วงอย่างไรก็ขอให้ลงมติ สมาชิกทั้งหมดลงมติเห็นชอบด้วยเป็นอันว่าที่ประชุมรับรองความในมาตรา ๓๑ ดังที่กล่าวแล้ว

มาตรา ๓๒ ประธานอนุกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ เสนอความตามมาตรา ๓๒ ว่า “เมื่อเป็นการจำเป็นเพื่อประโยชน์แห่ง

รัฐ พระมหากษัตริย์จะทรงเรียกประชุมวิสามัญแห่งสภาผู้แทนราษฎร ก็ยอมได้” และขอตัดคำว่า “ยอม” ในบรรทัดท้ายออก

ประธานสภา ฯ กล่าวว่าในมาตรานี้ก็ไม่มีอะไร ถ้าที่ประชุม เห็นชอบตามที่เสนอนั้นแล้วก็จะผ่านไปมาตราอื่น ไม่มีผู้ใดคัดค้าน ในที่สุดที่ประชุมลงมติรับรองมาตรา ๓๒

มาตรา ๓๓ ประธานอนุกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ กล่าวว่า ในมาตรา ๓๓ นี้มีความว่า “เมื่อสมาชิกแห่งสภาผู้แทนราษฎร จำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนทั้งหมดเห็นเป็นการจำเป็น เพื่อประโยชน์แห่งรัฐ มีสิทธิร่วมกันทำคำร้องขอต่อประธานแห่งสภา ให้นำความกราบบังคมทูล ขอให้ทรงเรียกประชุมวิสามัญแห่งสภาผู้แทนราษฎร ในกรณีเช่นนั้น ท่านให้ประธานแห่งสภาผู้นำความกราบบังคมทูลขึ้นไป” และว่าก่อนอื่นขอตกเติมข้อความดังนี้ ในบรรทัดแรกหลังคำว่า “ราษฎร” เติมคำว่า “มี” บรรทัดที่ ๓ หลังคำว่า “รัฐ” เติมคำว่า “แล้ว” หน้าคำว่า “มีสิทธิ” เติมคำว่า “ยอม” บรรทัดที่ ๕ หลังคำว่าราษฎร เติมคำว่า “ได้” คำว่า “เช่นนั้น” แก้เป็น เช่นนี้ และคำ “กรณี” แก้เป็น “กรณี” และกล่าวต่อไปว่าถ้อยคำในมาตรานี้ เห็นจะมีอย่างที่หลวงธำรงฯ สงสัย กล่าวคือเป็นบอกว่าให้สภานำความกราบบังคมทูลขึ้นไป ท่านจะเรียกหรือไม่ ? ความในมาตรานี้ ขอให้เป็นที่เข้าใจว่า เมื่อมีสมาชิกครบจำนวนดังที่กำหนดร้องขอ

ต่อประธานให้กราบบังคมทูลเพื่อเรียกประชุมวิสามัญแล้ว พระมหากษัตริย์ต้องทรงเรียกตามคำขอร้องนั้น

หลวงประดิษฐมนูธรรม กล่าวว่าขอให้สังเกตที่เราพูดกันมาแล้วในมาตราก่อนว่า ทำไมต้องให้ประธานสภาฯ เรียกประชุมวิสามัญในเมื่อตามธรรมดาการนั้นต้องผ่านทางคณะกรรมการราษฎร ทั้งนี้ก็เพื่อว่าถ้าหากทางคณะกรรมการราษฎรเกิดโลเลไม่ยอมนำความกราบบังคมทูลโดยเข้าใจว่าสภาก็จะเปิดประชุมเพื่อเรียกมาไต่ถาม ก็ให้ประธานสภาฯ นำความกราบบังคมทูลให้ทรงสั่งเปิดประชุมได้ ดังนี้ ในมาตรานี้จึงมีไว้ประกาศเช่นนั้น

หลวงเดชาติวงศ์ ฯ กล่าวว่าในเรื่องนี้ก็เห็นใจ แต่ความในมาตรา ๕๗ มีว่ากิจการใดที่ในหลวงทรงสั่ง คณะกรรมการราษฎรจะต้องลงนามด้วยจึงจะใช้ได้ เมื่อเช่นนั้นการเรียกประชุมก็ตกเป็นหน้าที่กษัตริย์ผ่านทางคณะกรรมการราษฎรก็ได้ เพื่อกันความขัดข้องเห็นควรจะให้กษัตริย์ทรงสั่งผ่านทางสภาได้

ประธานอนุกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ กล่าวว่าวิธีการที่กระทำนี้มีหน่วงเหนี่ยวและคั่งกันและกันอย่างที่ว่า เมื่อประธานของสภานำความกราบบังคมทูลและทรงสั่งลงมา เมื่อกรรมการราษฎรไม่ยอมลงนามจะไล่ออกเสียก็ได้

หลวงเดชาติวงศ์ ฯ กล่าวว่าการไล่ออกหมายความว่า จะไว้ต

Confidence เมื่อเช่นนั้นใครจะเป็นผู้เรียกประชุมและถ้าการกระทำเช่นนั้นเกิดเสียหายแก่รัฐ จะทำอย่างไร

พระยาราชวังสัน กล่าวว่าปัญหาเช่นนี้ได้เคยเห็นมีในประเทศหนึ่งซึ่งพระเจ้าแผ่นดินไล่คณะเสนาบดีออก แต่ตามปกติก็เป็นอย่างนั้น คือพระเจ้าแผ่นดินเป็นผู้มีอำนาจที่สภามอบให้ไว้ ที่นี้คณะกรรมการราษฎรก็คือหัวหน้าเสนาบดีซึ่งแต่งตั้งไปทำงานตามกระทรวงต่าง ๆ และการที่จะสั่งให้มีประชุมก็ต้องส่งไปตามหลักกฎหมายคือด้วยนิติกรรม และตามหลักแล้วต้องส่งทางมหาดไทย คือว่าประธานสภา ฯ เรียกไม่ได้ เพราะฉะนั้นการที่จะแก้มาตรานี้ต้องให้เป็นรูปหนึ่งรูปใด

นายสงวน ตุลารักษ์ ถามว่า ในมาตรานี้ ถ้าหากว่ากษัตริย์ไม่ทรงเรียกประชุมจะมีโอกาสให้ประธานสภา ฯ เรียกได้ไหม

หลวงเดชาดิวงค์ ฯ กล่าวว่า เราไม่ต้องการจะให้ระส่ำระสายเห็นว่าควรจะหาทางใดทางหนึ่งซึ่งมิใช่เป็นไปในทางรัฐประหารอีก

หลวงแสงนิติศาสตร์ กล่าวว่า เพื่อให้รัฐธรรมนูญบังคับและรัดกุม ควรจะแก้เป็นว่า ท่านให้ประธานแห่งสภานำความกราบบังคมทูลรับสนองพระบรมราชโองการ

พระยาราชวังสัน ตอบว่าที่จะทำเช่นนั้นไม่ได้ เพราะประธานสภา ฯ ไม่มีอำนาจที่จะทำการบริหารเห็นว่าจะต้องผ่านทางมหาดไทย ตัวอย่างในประเทศหนึ่งเจ้าแผ่นดินไล่คณะเสนาบดีออก แล้วทรงเลือกตั้งบางคน สภานั้นเป็นคณะเสนาบดีเพื่อเรียกประชุม และ

เมื่อทำการประชุมแล้วคณะเสนาบดีนั้นก็ออกไป เพื่อมิให้ผิดหลัก
ของรัฐธรรมนูญ เห็นว่าจะเป็นวิธีแก้ได้

พระยานิติศาสตร์ไพศาลย์ กล่าวว่าตามที่พระยาราชาวังสันว่า
จะโปรดเกล้า ฯ ตั้งเสนาบดีขึ้นใหม่คณะหนึ่งนั้นเห็นว่า ตามรัฐ
ธรรมนูญของเราทำไม่ได้ เพราะในมาตรา ๕๑ มีว่าคณะกรรมการ
ราษฎร (รวมทั้งเสนาบดี) ผู้ที่จะออกนั้นมี ๓ อย่าง คือ ตาย ลา
ออก สภาลงมติไม่ไว้วางใจไม่ใช่พระราชอำนาจซึ่งในหลวงจะทรงให้
ออกได้ ดังนี้เมื่อคณะกรรมการราษฎรไม่เล่นด้วยสภาก็ให้ออกก็ไม่
สำเร็จและการที่จะเรียกประชุมผ่านทางมหาดไทยก็ไม่จำเป็น จึงเห็นว่า
สภาเองจะมีหนังสือนัดไปเองก็ได้ไม่ต้องผ่านมหาดไทยเพราะไม่ใช่เรื่อง
การเลือกตั้งผู้แทนราษฎรซึ่งต้องอาศัยกรรมการอำเภอและเจ้าเมือง
ดำเนินการ

พระประพิณ ฯ กล่าวว่า ในมาตรา ๓๓ นี้ถ้าอ่านตามตัวอักษร
ไม่ได้รับคำแปลแล้วจะไม่เข้าใจตั้งว่า เพราะเป็นแต่ว่า ขอให้นำความ
กราบบังคมทูล ส่วนในมาตรา ๓๒ มีว่าพระเจ้าแผ่นดินเรียกประชุม
ได้ จึงอยากทำความเข้าใจไว้ เพราะการที่ว่าขอนั้นอาจจะให้ก็ได้
ไม่ให้ก็ได้

พระยานิติศาสตร์ไพศาลย์ กล่าวว่าที่พระประพิณ ฯ ว่านั้นไม่
น่าจะเป็นปัญหา เพราะตัวบทมีบังคับว่า มีสิทธิ ซึ่งตามหลัก

กฎหมายแล้วประธานสภา ฯ หรือพระเจ้าแผ่นดินก็ต้องทำให้ ปัญหา มีเพียงว่าใครจะเซ็นสั่งนัดประชุมสภา

หลวงแสง ฯ กล่าวว่าที่พูดกันมานี้แบ่งออกเป็น ๒ อย่าง ใน มาตรา ๓๓ มีแต่กล่าวว่าให้ประธานของสภานาความกราบบังคมทูลขึ้นไป ใครจะเป็นผู้รับพระบรมราชโองการไม่ปรากฏ เป็นปัญหาว่าจะ พระราชทานพระบรมราชโองการมากับใคร อีกประการหนึ่ง ถ้าท่าน ไม่โปรดเสียเลยจะทำอย่างไร ฉะนั้นควรใส่ว่า ให้ประธานของ สภานาความกราบบังคมทูลรับสนองพระบรมราชโองการ เมื่อ บัญญัติเช่นนี้เป็นการบังคับอยู่ในตัวว่า พระเจ้าอยู่หัวจะต้องพระราช ทานมากับประธานสภา ฯ แล้วตัดคำว่า ขึ้นไป ข้างท้ายออก

ประธานอนุกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ กล่าวว่า ถ้าจะให้แก้แล้ว ควรจะเติมอย่างนี้ คือเติมในบรรทัดสุดท้าย ซัดคำว่า ขึ้นไป ออก แล้วเติมเป็นว่า กราบบังคมทูล และรับสนองพระบรมราชโองการ

หลวงแสงนิติศาสตร์ รับรอง

นายจรรยา สืบแสง กล่าวว่าเพื่อให้เป็นการมัดให้แน่น ควรจะ ใส่ลงไปว่า ในหลวงจะต้องเซ็น

หลวงแสง ฯ กล่าวว่า เเท่าที่พูดให้เป็นที่เข้าใจเห็นจะพอแล้ว เพราะถ้าท่านไม่กระทำจริงแล้วจะไปมัดอย่างไรก็ได้

พระยานิติศาสตร์ ฯ กล่าวว่า ตามหลักรัฐธรรมนูญแล้ว ที่เกี่ยว กับในหลวงย่อมไม่มี sanction เพราะจะไปฟ้องร้องยังโรงศาลไม่ได้

และแม้ว่าพระองค์ท่านไม่พอพระราชหฤทัยจะทรงทำให้แล้ว จะไป
ทำอย่างไรก็ไม่สำเร็จตามทางกฎหมายแน่

ประธานอนุกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ กล่าวว่า ในที่นี้ก็เป็น
ที่เข้าใจกันแล้วว่า ประธานสภา ฯ สิ่งเรียกประชุมคือรับพระบรมราช
โองการ ที่จะไปใส่เช่นว่าแล้วจะรุ่มร่ามไป

นายจรรยา สืบแสง รับว่าเข้าใจ

นายบรรจง ศรีจรรยา เสนอว่า เพื่อให้ความเข้ากันกับมาตรา
อื่น คำว่า “ไม่น้อยกว่า” ขอแก้เป็น “ไม่ต่ำกว่า”

หลวงประดิษฐ์ ฯ รับรอง

ประธานสภา ฯ กล่าวว่ามาตรา ๓๓ ตามที่ได้ปรึกษากันมาแล้ว
เมื่อไม่มีผู้ใดติดใจทักท้วงอีกก็ขอให้ลงมติต่อไป ไม่มีผู้ใดคัดค้าน
สมาชิกทั้งหมดเห็นชอบ เป็นอันว่าที่ประชุมลงมติรับรองความใน
มาตรา ๓๓ ดังที่ได้แก้ไขมานั้น

มาตรา ๓๔-๓๕ ประธานอนุกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ
กล่าวว่าในมาตรา ๓๔ นี้มีความว่า “ในระหว่างสมัยประชุม ผู้ใดจะ
ฟ้องสมาชิกแห่งสภาในทางอาชญา ท่านว่าศาลจะต้องได้รับอนุญาต
จากสภาก่อนจึงพิจารณาได้ แต่การพิจารณาคดีนั้นต้องมีให้เป็
นการขัดขวางต่อการที่สมาชิกผู้นั้นจะมาเข้าประชุม

อนึ่งการพิจารณาที่ศาลได้กระทำไปก่อนที่มีคำอ้างว่า ผู้ต้องหา
ว่าเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนั้น ท่านว่าเป็นอันใช้ได้” และใน

มาตรา ๒ วรรค ๒ คำว่า “ก่อนที่มี” นั้น ขอตัดคำว่าที่” ออก คงอ่านว่า ก่อนมี และคำว่า “ผู้ต้องหา ว่าเป็นสมาชิก” ตัดคำว่า “ว่า” ออก คงอ่านเป็นว่า “ผู้ต้องหาเป็นสมาชิก”

นายจรรยา สืบแสง ถามว่าถ้าเป็นในระหว่างสมัยประชุมวิสามัญสมาชิกจะถูกต้องไหม ?

ประธานอนุกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ ตอบว่าเราใส่ไว้ที่ว่า สมัยประชุม ซึ่งจะเป็นสมัยประชุมสามัญหรือวิสามัญที่สุดแต่การและที่ใส่ไว้เช่นนั้นก็ปรารถนาว่า การประชุมสภาเป็นการประชุมใหญ่ยิ่งของประเทศ จึงต้องให้สมาชิกได้มาเข้าประชุมได้เพราะถึงคราวประชุมอาจจะมีการแก่งกับจับไปคุมขังด้วยเหตุใดก็ได้ ฉะนั้นสมาชิกนั้นก็มาประชุมไม่ได้ เพื่อกันความดั่งว่านี้ จึงกำหนดขอให้บรรเทาการที่จะพิจารณาไว้ก่อน เพราะว่าประโยชน์และฐานะของสภาใหญ่ยิ่งกว่า แต่มีข้อว่าเมื่อสิ้นฐานะของสภา สมาชิกผู้นั้นจะหลุดพ้นความรับผิดชอบก็หาไม่ ฉะนั้นเมื่อไปทำผิดอะไรไว้ตนก็ต้องรับผิดชอบตามกฎหมายบ้านเมือง และในที่นี้ขอรวมพูดถึงมาตรา ๓๕ ด้วย เพราะเป็นข้อความเช่นเดียวกัน ในมาตรา ๓๕ มีความว่า “ในระหว่างสมัยประชุม ห้ามมิให้จับหรือหมายเรียกตัวสมาชิกไปกักขังไว้ไว้แต่จับในขณะกระทำผิดแต่ต้องรีบรายงานไปยังประธานแห่งสภา ประธานแห่งสภาอาจสั่งปล่อยผู้ถูกจับให้พ้นจากการกักขังได้” ซึ่งมีความหมายเช่นเดียวกับที่ได้อธิบายมาแล้ว

นายสงวน ตูลารักษ์ ถามว่าในมาตรา ๓๕ นี้ให้อำนาจแต่
เฉพาะประธานของสภาที่จะสั่งปล่อย แต่ถ้าหากว่าประธานของสภา
ไม่อยู่ ความข้อนี้จะหมายถึงด้วยหรือเปล่า และทั้งรองประธานก็
ไม่มาด้วย
ตั้งที่ถามมานั้น

ประธานอนุกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ กล่าวว่า ในที่นี้มีได้
หมายถึงประธาน ที่ ๆ ประชุมสภาจะแต่งตั้งขึ้นเฉพาะเวลาประชุม
ตั้งที่ถามมานั้น

นายจรูญ สืบแสง ถามว่าจะรายงานไปที่สภาหรือที่บ้าน ถ้า
รายงานไปที่บ้านอาจจะไม่ทำให้สมาชิกทั่วกัน

ประธานอนุกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ กล่าวว่าในการที่จะ
รายงานนั้นเมื่อประธานของสภาอยู่ที่ไหนก็ให้รายงานไปที่นั่น

ประธานสภา ฯ กล่าวว่าเมื่อไม่มีผู้ใดอภิปรายอีกต่อไปสำหรับ
มาตรา ๓๔ และ ๒๕ นี้แล้วก็จะให้ลงคะแนนต่อไป ไม่มีผู้ใดคัดค้าน
สมาชิกทั้งหมดเห็นชอบตามร่างที่ได้พิจารณา มา เป็นอันว่าที่ประชุม
ลงมติรับรองความในมาตรา ๓๔ และ ๓๕ นั้นให้ใช้ได้

มาตรา ๓๖ ประธานอนุกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ กล่าวว่า
ในมาตรา ๓๖ นี้มีความว่า “พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจ
ที่จะยุบสภาผู้แทนราษฎร เพื่อให้ราษฎรเลือกตั้งสมาชิกใหม่ ใน
พระราชกฤษฎีกาให้ยุบสภาเช่นนี้ ต้องมีกำหนดให้มีการเลือกตั้ง
สมาชิกใหม่ภายในเก้าสิบวัน” นั้น บรรทัดที่ ๓ คำว่า “มีการ”

ขอตัดออก ครั้นแล้วกล่าวว่า ความสำคัญในมาตรานี้คิดว่าอยู่ที่คำที่ว่า “พระราชกฤษฎีกา” คือว่าพระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจที่จะยุบสภาได้ แต่ว่าการยุบนี้จะต้องทำเป็นพระราชกฤษฎีกา และพระราชกฤษฎีกานั้นก็ต้องนำผ่านคณะกรรมการราษฎร และการยุบสภานั้นก็มาจากคณะกรรมการราษฎรนั่นเอง

พระประพิณ ฯ กล่าวว่าจะพูดต่อไปนี้เพื่อถามความเข้าใจ เช่นว่ามีมาตรานี้กล่าวว่า คณะกรรมการราษฎรพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเป็นผู้ทรงเลือกเอาจากสมาชิกของสภาแล้วทรงตั้งขึ้นที่นี้ว่าสั่งยุบก็สั่งด้วยความเห็นชอบคณะกรรมการราษฎร สมมติว่าสมาชิกในสภาไม่มีขัดข้องในทางการที่เป็นการสะดวกดี แต่ถ้าเกิดเหตุซึ่งทางสภาเห็นว่าคณะกรรมการราษฎรยุ่ง ตั้งใจจะไว้ความไม่ไว้วางใจ ดังนี้ก็อาจเป็นได้ว่าทางหนึ่งสั่งยุบ อีกทางหนึ่งจะไว้ความไม่ไว้วางใจจะอย่างไรเมื่อเกิดกะทบกันดังนี้ จึงขอขอมความเข้าใจในข้อนี้

ประธานอนุกรรมการราษฎร กล่าวว่าความในข้อนี้เป็นข้อหนึ่งที่ฝรั่งเขาชมรัฐธรรมนูญของเรามาก คือว่า เครื่องมือของสภาที่จะประหารคณะกรรมการราษฎรก็คือไว้ความไม่ไว้วางใจ ส่วนเครื่องมือของคณะกรรมการราษฎรก็คืออำนาจในการที่จะสั่งยุบสภา คือว่าจะทำอะไรตามชอบใจไม่ได้ การที่สั่งยุบสภานั้นก็เพื่อเปิดโอกาส

ให้ราษฎรเลือกตั้งสมาชิกมาใหม่ภายใน ๙๐ วัน และในการที่ยุบ
แล้วนี้คณะกรรมการราษฎรก็จะไปทำอะไรตามใจไม่ได้ ส่วนสมาชิก
ผู้ที่อยู่ในสภาที่ถูกยุบนั้นแล้วก็จะพากันไปบอกพวกพ้องว่าตัวได้ถูกยุบ
มาก็พยายามหาหนทางเข้ามาทำการ against ซึ่งกันและกัน ฉะนั้นจึง
ให้มีการถ่วงคัมซึ่งกันและกันไว้

ประธานสภา ฯ กล่าวว่าในมาตรานี้ ถ้าไม่มีผู้ใดขัดข้องแล้ว
ก็จะขอให้ลงมติต่อไป ไม่มีผู้ใดคัดค้าน สมาชิกทั้งหมดลงมติ
เห็นชอบด้วย เป็นอันว่าสภาลงมติรับรองความในมาตรา ๓๖ ดังที่
พิจารณามาแล้วให้ใช้ได้

มาตรา ๓๗ ประธานอนุกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ กล่าวว่า
ในมาตรานี้มีความว่าบรรดาพระราชบัญญัติทั้งหลาย จะตราขึ้นเป็น
กฎหมายได้แต่โดยคำแนะนำและ “ยินยอมของสภาผู้แทนราษฎร” ใน
มาตรานี้มีสมาชิกคือพระสุธรรม ฯ ได้เสนอญัตติขึ้นมาว่า ควรจะมี
บัญญัติเรื่องการทำงบประมาณไว้ในรัฐธรรมนูญด้วย อันที่จริง
เรื่องที่จะบัญญัติลงไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ก็เคยคิดมาแล้วเหมือนกัน แต่
เห็นว่าได้มีพระราชบัญญัติอยู่แล้วฉบับหนึ่ง ซึ่งบัญญัติว่างบประมาณ
ประจำปีนั้นให้ออกเป็นพระราชบัญญัติ เมื่อเช่นนี้แล้วการออก
พระราชบัญญัติก็ต้องผ่านสภาอยู่เอง เพราะฉะนั้นรายได้รายจ่ายทั้ง

หลายประจำปีของรัฐบาลปีหนึ่ง ๆ จะต้องอยู่ในความรู้ความเห็น และควบคุมของสภาอยู่แล้ว เพราะเป็นพระราชบัญญัติ จึงคิดว่าไม่ต้องใส่ลงไปก็ได้ แต่ว่าเมื่อได้รับคำเสนอขึ้นมาควรมีข้อความนี้ จึงได้พิจารณาอีกครั้งหนึ่ง เห็นว่าจะใส่ลงไว้ก็ได้ ในรัฐธรรมนูญ ของบ้านอื่นเมืองอื่นเขาก็มีวางงบประมาณประจำปีให้ออกเป็นพระราชบัญญัติ แต่ถ้าหากว่าตกลงกันไม่ได้ในสภาก่อนผ่านประจำปีนั้นไปแล้ว ให้ใช้งบประมาณเก่าไปพลาง ความข้อนี้สำคัญอยู่เพราะว่างบประมาณประจำปีจะต้องทำให้เสร็จ ถ้าหากว่าถึงวันที่ ๓๑ มีนาคมก็ยังไม่เสร็จแล้วก็ต้องเอางบประมาณเก่าออกใช้อีก เพราะว่าการนั้นจะอยู่นิ่งมิได้จะต้องเดินไปเสมอประจวบคณาพิกา และเสนาบตีคลังจะไปจ่ายเงินโดยไม่มีพระราชบัญญัติก็ต้องมีความผิด เมื่อเช่นนั้นอนุกรรมการ จึงเห็นว่าตามที่สมาชิกเสนอมานั้นตกลงจะใส่ลงไว้ในมาตรา ๓๗ นี้ เป็นวรรคที่ ๒ อ่านเป็นว่า “งบประมาณประจำปีแห่งรัฐนั้น ท่านว่าต้องตราขึ้นเป็นพระราชบัญญัติ ถ้าและพระราชบัญญัติออกไม่ทันปีใหม่ ท่านให้ใช้พระราชบัญญัติงบประมาณปีก่อนนั้นไปพลาง” คือหมายความว่ากำลังว่ากันอยู่นั้น

ประธานสภาฯ กล่าวว่าเมื่อไม่มีผู้ใดทักท้วงแล้วก็ขอถามความเห็นที่ประชุม ไม่มีผู้ใดคัดค้าน สมาชิกทั้งหมดมีความเห็นพ้องตามข้อความที่ได้เติมขึ้นใหม่ทั้งความเก่าที่มีอยู่แล้ว เป็นอันว่าที่ประชุมลงมติรับรองมาตรา ๓๗ ดังที่ได้พิจารณากันมาแล้วนั้น

มาตรา ๓๘ ประธานอนุกรรมการร่างรัฐธรรมนูญกล่าวว่าใน
 มาตรา ๓๘ นี้มีความว่า “เมื่อสภาผู้แทนราษฎรได้ร่างพระราชบัญญัติ
 ขึ้นสำเร็จแล้ว ให้ประธานคณะกรรมการราษฎรนำขึ้นทูลเกล้าฯ
 ถวายเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธย และเมื่อได้ประกาศ
 ในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ท่านให้ใช้บังคับเป็นกฎหมายได้ ซึ่ง
 ความในมาตรานี้ก็ชัดเจนอยู่แล้ว เห็นจะไม่มีปัญหาอะไรพิเศษ

หลวงแสดนิติศาสตร์ กล่าวว่า ในบรรทัดแรกที่ว่า เมื่อสภา
 ผู้แทนราษฎร ได้ร่างพระราชบัญญัติขึ้น” นั้น อันที่จริงสภามีได้เป็นผู้
 ร่างพระราชบัญญัติ เป็นแต่ลงมติฉบับนั้นควรจะได้ความลงไปว่า
 สภาลงมติ

ประธานอนุกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ ตอบว่า พระราชบัญญัติ
 ที่สภาพิจารณานั้นยังเป็นร่างอยู่ ต่อเมื่อได้นำขึ้นทูลเกล้าฯ ถวาย
 ทรงลงพระปรมาภิไธยแล้วจึงจะเป็นตัวพระราชบัญญัติ

พระยาราชวังสัน กล่าวว่า ในรัฐธรรมนูญของเราไม่บังคับว่าผู้
 ไตรร่าง ในบางแห่งเขาบอกไว้ว่ามี ๓ ทาง คือพระเจ้าแผ่นดิน รัฐบาล
 และสภา แต่ในอื่นเห็นว่าไม่จำเป็นที่จะต้องกล่าว เพราะสภาอาจ
 จะร่างก็ได้ ส่วนที่ว่าสภามีได้ร่างเลยนั้นก็เห็นจะเป็นแต่ในขณะนี้
 ส่วนเวลาต่อไปข้างหน้านี้อาจจะว่างพิจารณาเองก็ได้

นายดิเรก ชัยนาม กล่าวว่า ตามนโยบายแห่งมาตรา ๓๘ นี้
 แปลว่าในเมื่อสภาผู้แทนราษฎรได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติแล้ว เมื่อ

ประกาศใช้ในราชกิจจานุเบกษา ก็ให้เป็นอันใช้ได้ อยากจะเรียนถามว่า ตามที่เคยปฏิบัติมาในการประกาศใช้พระราชบัญญัติเราระบุเวลาว่าใช้เมื่อนั้นเมื่อนี้ ฉะนั้นในรัฐธรรมนูญนี้ก็น่าจะใส่ลงไว้เสียด้วย

ประธานอนุกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ กล่าวว่า ตามที่ว่านั้น เราจะบัญญัติลงไว้ในที่นี้ไม่ได้ เพราะกฎหมายทุกฉบับได้ระบุว่าให้ใช้เมื่อนั้นเมื่อนี้ในตัวพระราชบัญญัติแล้ว ส่วนรัฐธรรมนูญนี้เป็นแต่เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วก็ใช้ได้ ส่วนกำหนดที่จะใช้บังคับนั้นอยู่ในตัวพระราชบัญญัติแล้ว ประการหนึ่ง พระราชบัญญัติบางอย่างเมื่อประกาศที่ใช้ได้ทันที บางอย่างก็ ๓ เดือน ๖ เดือน หรือปีหนึ่งบ้าง เช่นประมวลกฎหมายแพ่ง ๆ เป็นต้น จึงเห็นว่า จะให้บัญญัติไว้ในที่นี้ไม่ได้

ประธานของสภาฯ กล่าวว่า ในมาตรา ๓๘ นี้ถ้าไม่มีผู้ใดอภิปรายอีกก็จะได้ลงมติต่อไป จึงถามความเห็นที่ประชุม ไม่มีผู้ใดคัดค้าน สมาชิกส่วนมากเห็นชอบตามร่างที่เสนอ เป็นอันว่าที่ประชุมลงมติรับรองความในมาตรา ๓๘ ว่าใช้ได้

มาตรา ๓๙ ประธานอนุกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ กล่าวว่า ในมาตรา ๓๙ นี้มีความ “ถ้าพระมหากษัตริย์ไม่ทรงเห็นชอบด้วยร่างพระราชบัญญัตินั้น จะได้พระราชทานคืนมายังสภาภายในหนึ่งเดือนนับแต่วัน ประธานคณะกรรมการราษฎรนำทูลเกล้าฯ ถวายก็ดี

หรือมิได้พระราชทานคืนมายังสภาภายหลังหนึ่งเดือนนั้นก็ดี สภาจะต้อง
ปรึกษากันใหม่และออกเสียงลงคะแนนลับโดยวิธีเรียกชื่อ ถ้าและ
สภาลงมติตามเดิมไซ้ร้ทานให้นำร่างพระราชบัญญัตินั้น ขึ้นทูลเกล้า ฯ
ถวายอีกครั้งหนึ่ง เมื่อพระมหากษัตริย์มิได้ลงพระปรมาภิไธยพระ
ราชทานลงมาภายในสิบห้าวัน ท่านให้ประกาศพระราชบัญญัตินั้นใช้
บังคับเป็นกฎหมายได้” ในมาตรานี้ขอเติมคำว่า “แล้ว” ต่อท้าย
คำว่า “สิบห้าวัน ในบรรทัดที่ ๘ แห่งมาตรานี้

พระยาอนุমানราชชน กล่าวไว้ในมาตรานี้ได้เสนอญัตติขอ
สงสัยไว้ แต่บัดนี้ไม่ติดใจแล้ว ขอถอน

ประธานอนุกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ กล่าวว่าอยากจะแสดง
ความหมายต่อที่ประชุมว่า ที่ได้มีมาตรานี้ ก็เพราะเหตุว่ารัฐธรรมนูญ
บ้านใดเมืองใดในโลกนี้เขามีข้อความทำนองนี้ทุกแห่ง และเหตุผลทำ
ไม่จึงมีข้อความดังนั้นก็ดังที่ได้เรียนไว้แล้วว่า หลักในธรรมนูญทุกแห่ง
ความประสงค์อันยิ่งใหญ่ที่ว่าดีหรือไม่นั้น ก็อยู่ที่การถ่วงหน่วงเหนี่ยว
ซึ่งกันและกันในอำนาจต่าง ๆ ว่าพอเพียงหรือไม่ ถ้าแม้ว่าพอเพียง
แล้วก็นับว่าดี และเหตุใดจึงต้องมีเช่นนั้นนั้นเข้าใจว่าจะทราบกันแล้ว
ในเมืองอื่นที่เขามีสองสภา เช่น สภากลาง สภาบ้นนั้น วิธีดำเนินการ
ก็ต้องจากกลางไปบนแล้วจึงถึงพระเจ้าแผ่นดิน ส่วนของเรานั้นมีเพียง
สภาเดียวก็ยิ่งต้องการ เพื่อแสดงให้คนทั้งหลายเห็นในอันจะให้

ความไว้นี้เชื่อใจ แต่ว่ากิจการใดต่างฝ่ายต่างจะวิ่งไปโดดเดี่ยวนั้นไม่ได้ ฉะนั้นจึงต้องมีเครื่องจักรคอยหนุนเหนี่ยวกัน สำหรับการที่นำร่างพระราชบัญญัติขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายนี้ถ้าพระองค์ท่านไม่เห็นด้วยก็จะระงับไว้ได้เดือนหนึ่ง แล้วเรามาว่ากันอีกครั้งหนึ่งในร่างตามที่ได้ถวายไป เมื่อเห็นตามเดิมแล้วก็นำขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายอีกทีหนึ่ง คราวนี้แม้พระองค์ท่านไม่ทรงเห็นด้วยก็จะระงับ หนุนเหนี่ยวไว้ได้ ๑๕ วัน และถ้าไม่พระราชทานลงมาเราก็ประกาศใช้เป็นกฎหมายได้ เพราะฉะนั้นถ้าแม้ที่ประชุมรับว่าควรจะมีการหนุนเหนี่ยวรั้งและถ่วงซึ่งกันและกันแล้วก็พิจารณาต่อไปว่า การเหนี่ยวรั้งซึ่งมีอยู่นี้พอเพียงหรือไม่ซึ่งจะอยู่ในความวินิจฉัยแห่งที่ประชุม

หลวงอรรถสารประสิทธิ์ ถามว่า ถ้าเกิดการด่วนจะทำอย่างไร

ประธานอนุกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ กล่าวว่า ในเรื่องนั้นมีอีกมาตราหนึ่งในเรื่องบริหาร คือมาตรา ๕๒

หลวงอรรถสาร ประสิทธิ์ กล่าวว่าในมาตรา ๕๒ นั้นเป็นบทที่ให้อำนาจแก่พระมหากษัตริย์ ที่นี้ถ้าหากว่าท่านไม่อนุมัติจะทำอย่างไร

ประธานอนุกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ ตอบว่าที่พูดมานั้นเป็นเรื่องเกี่ยวแก่เรื่อง emergency ซึ่งเป็นคนละเรื่องกับมาตรานี้

หลวงธำรงนาวาสวัสดิ์ กล่าวว่า ที่หลวงอรรถสารฯ ถาม

นั้นเข้าใจว่าถามว่า ถ้าแม้เป็นกฎหมายที่ด่วน ซึ่งจำเป็นจะต้องประกาศ

ภายในไม่ถึงเดือนครึ่งเช่นนั้นแล้ว เราจะมีวิธีว่าประการใดบ้าง เพราะในที่นี้ อย่างน้อยต้องเป็นเดือนครึ่ง ส่วนในมาตรา ๕๒ นั้นเป็น คนละเรื่องที่ว่าเมื่อมีเหตุฉุกเฉินในหลวงออกกฎหมายได้ฉะนั้น จึง ออกรายความให้แจ้ง

ประธานอนุกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ กล่าวว่าถ้าหากจะไปใส่ไว้แล้วหวังเห็นยาก็ไม่ดีเลย

หลวงประดิษฐมนูธรรม กล่าวว่าวิธีแก้ได้แบบนี้ ในมาตรา ๕๒ เราให้อำนาจพระมหากษัตริย์ซึ่งในที่นี้คือกรรมการราษฎรทำขึ้น ไปในการที่จะออกบทกฎหมาย เมื่อเห็นสมควร สำหรับที่หลวงอ้างว่า สงสัยนั้น คือว่าถ้าสมาชิกสภา มีความประสงค์จะให้มีการกฎหมายเช่นนั้น แล้วก็ไปบอกแก่คณะกรรมการราษฎรขอให้ออกพระราชกำหนดตาม ความประสงค์ ถ้าคณะกรรมการราษฎรเห็นสมควรก็จะออกให้ทันที แต่ถ้าไม่เห็นสมควรคณะกรรมการราษฎรก็จะงดเสีย แต่การครั้งนี้ จะต้องให้มีเหตุผล เมื่อไม่มีเหตุผลก็เรียกประชุมสภา เรียกตัวคณะกรรมการราษฎรมาสอบถามมูลเหตุได้ ถ้าเห็นว่าไม่สมควรจะโยยความไม่ไว้วางใจเสียก็ทำได้เป็นทางแก้ข้อขัดข้อง

ประธานสภา ฯ กล่าวว่า ตามร่างที่พิจารณามานี้ เมื่อไม่มีผู้ใด จะอภิปรายต่อไปอีกแล้วขอให้ลงมติต่อไป ไม่มีผู้ใดคัดค้าน สมาชิก ทั้งหมดลงมติเห็นชอบตามร่างที่เสนอเป็นอันว่าที่ประชุมลงมติรับรอง ความในมาตรา ๓๙ ดังที่ปรึกษาพิจารณามานั้น

เลิกประชุมเวลา ๑๓ นาฬิกาเพื่อพักรับประทานอาหารกลางวัน
และกำหนดประชุมใหม่ในตอนบ่ายเวลา 14 นาฬิกา

หลวงคหกรรมบดี

นายปพาพ บุญ-หลง

นายสิงห์ กลางวิสัย

ผู้จดยางงานการประชุม

ตรวจแล้ว

พญ. พระวุฒิศาสตร์

ปรีชานุสาสน์

๖ ธันวาคม ๗๕

นิติศาสตร์

นายมังกร มาสเล่น

จรรยา ฦ บางช้าง

พิมพ์ที่กองการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร